

Honismereti Rákóczi-emléktúra

A Megyei Tanács, a Hazafias Népfront és a Jászberényi Járási Hivatal segítségével rendezte meg a jászkiiséri Honismereti Szakkör és Művelődési Ház azt a *honismereti emléktúrát*, melynek résztvevői hazánk és Csehszlovákia területén Rákóczi emlékhelyeket látogattak meg. *Győri Jánosné*, a jászkiiséri Művelődési Ház igazgatója és *Győri János* tanár, honismereti szakkörvezető tervezte meg ezt a négynapos emléktúrát. A résztvevők száma 42 volt, akik Jászberényből és a jászberényi járásból jöttek össze, de a Kunságból is voltak öten. Bár a kirándulás „Rákóczi Emléktúra” volt, a meglátogatott helységekből megismerkedtünk azok múltjával, az ottani népszokásokkal is.

1976. július 29-én Jászkkiskérről indultunk VOLÁN autóbusszon. Utunk első állomása *Mezőkövesd* volt. A múzeum igazgatója elmondta, hogy a matyó népviselet, a sokszinben pompázó himzés, több mint egy évszázados múltra tekint vissza. Ma már az egész világon keresett áru, s így meg is szűnt helyi hagyományos funkciója. A Mezőkövesdi Matyóházban 500 dolgozó hímez, de rajtuk kívül további 2000 bedolgozó-nak adnak munkát.

Onodra érve megnéztük a romos állapotban lévő gótikus műemlékvárat, amely a török időkben egy ideig végvár volt.

Innen — Szerencsen át — *Sárospatakra* érkeztünk, ahol a közös ebéd után várlátogatás következett, majd a vár múzeumi részében a Rákóczi Emlékiállítást tekintettük meg.

A sárospataki országgyűlést a vár tróntermében tartották meg 1708. november 28. és december 17. között. Sárospatak története egyben országos történelem is. Híres református főiskolája *I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna* idejében élte virágkorát. Meglátogattuk a kincseket rejtő, stílusos környezetben elhelyezett könyvtárat és a történelét bemutató kiállítást.

Ezen a napon még egy emlékhely következett, a Rákóczi várkastély *Szerencsen*, mely ma múzeum is. Magvát a ma is meglévő, négyszögletes várkastély alkotta. 1603-ban *Rákóczi Zsigmond*, akkori várkapitány kapta meg, ettől kezdve a Rákóczi család birtoka és egyik uradalmi központja. Később a szabadságharc egyik erőssége lett. *II. Rákóczi Ferenc* is sokat tartózkodott itt.

Másnap reggel Sátoraljaújheynél léptük át Csehszlovákia határát, ahonnan rövid úton *Borsi-ba*, a vezérlő fejedelem születési helyére, a Rákócziak ősi várkastélyához érkeztünk. Jelenleg a Kassai Múzeumi Központ-hoz tartozik, egyemeletes, elhanyagolt épület. Az udvar szépen gondozott, *II. Rákóczi Ferenc* élethű szobrával, amelyet 1969-ben állítottak fel. Az épület falán Rákóczi emléktábla van. Talpazatára koszorút helyeztünk.

Innen *Kassára* indultunk, ahol a Dóm megtekintése volt a főcél. A Dóm Szent István kápolnája alatt van a Rákóczi sírbolt, ahol *II. Rákóczi Ferenc*, *Zrínyi Ilona*, *Rákóczi József*, *Bercsényi Miklós* és felesége, *Eszterházy Antal* és *Sibrik Miklós* hamvait helyezték el 1906-ban. A sírbolt külső falán, a Dóm északi kapuja mellett található a fejedelem domborműves emléktáblája. Csoportunk itt is koszorút helyezett el.

Eperjesen megtekintettük a Rákóczi-házat, mely Szlovákia egyik legszebb reneszánsz műemléke. Tovább haladva *Lőcse* irányába egyre több természeti szépségben gyönyörködhetünk.

Lőcse a Szepesség történelmi városa, Európa-hírvé műemlékekkel. A Szent Jakab templom a leginkább figyelemreméltó, közel van hozzá a reneszánsz stílusú városháza. Ma múzeum, itt található a deres, a városbíró szobája, berendezése, vasládák, záruk, pecsétnyomók, pafiosok, kardok, céhemlékek, híres polgárok képei, régi nyomdák készítményei, szepességi festők művei. A másik részben, munkásmozgalmi kiállítás, régi fegyverek, néprajzi gyűjtemény, szepességi kerámiák láthatók. A múzeum előtt a *szégyen-ketrec* áll. A múzeum ablakából látható a „fehér asszony” háza. A *harangtorony* eredetileg önállóan állt. A toronyórát *Miklós mester* építette.

Poprádról a Király-hegyen haladtunk át *Dobsina* felé, ahol szép, kanyargós hegyi utakon szemléltük a többemeletes utat és hegyi tájat. Majd a dobsinai jégbarlang következett, melyhez egy szépséges völgyből kanyargós gyalogút vezet felfelé.

Innen továbbhaladva, *Rozsnyón* át *Kraszna-Horkára* mentünk, utunk talán legszebb állomására. Az ónodi országgyűlést megelőző tanácskozásokat 1706 végén *Rozsnyón* tartotta a Fejedelem és ezekben az időkben mindig a vár emeleti szobáiban lakott. Az egész vár történelmi múzeum, ahol nemcsak a vár lakóinak emlékeit, hanem

egyéb történelmi reliktumokat is őriznek. Az impozáns termekben az Andrássy dinasztia képei mellett ott láthattuk a Rákócziak és más történelmi nagyságok portréit is. A vár, a vártemplom és a sírbolt után megtekintettük a nem messze lévő Andrássy mauzóleumot.

Rozsnyón, Rimaszombaton, Losoncon csak áthaladtunk, majd ismét átléptük a határt, s Balassagyarmatra érkeztünk. Másnap reggel megnéztük a Pa'óc Múzeum állandó kiállítását, ahol nemcsak a kiállítási anyag sokrétősége volt szembevetendő, hanem a kulturált elrendezés, az izléses kivitelezés is.

Balassagyarmatról nem volt hosszú az út Szécsénybe, a volt Forgách-kastélyhoz. E barokk épületet, a szécsényi vár köveiből építették 1670-ben. Itt vadászati emlékeket, helytörténeti és Rákóczi emlékkiállítását láthattunk. A kastély külső falára II. Rákóczi Ferenc emléktáblája alá koszorút helyeztünk. A kastély mögötti térségen, a Borjú-páston tartották a Rákóczi szabadságharc első országgyűlését 1705. szeptember 12. és október 3. között. A Szövetkezett Rendek választották itt Vezérlő Fejedelemmé II. Rákóczi Ferencet, aki a Ferenczes kolostor vendégszobájában szállt meg. Ez ma Rákóczi-emlékszoba.

Szécsény után Hollókő következett. Itt először a falu fölött magasodó, XIII. században épült gótikus vár romjait kerestük fel, majd megtekintettük a szakszerűen berendezett, hangulatos múzeumházat, amely a védetté nyilvánított falurész (valóságos szabadteri néprajzi múzeum) egyik jellegzetes műemlék-épületében található. Az Aba nemzetség egyik tagjáról elnevezett Gyöngyöspátán megcsodáltuk a nemrégiben helyreállított, lenyűgöző hatású gótikus templomot. Gyöngyösön előbb a Mátra Múzeumot jártuk végig, majd a Rákóczi-emléktáblát tekintettük meg a fejedelem egykori háza helyén álló épületen. A barokk stílusú Ferences templomban, ahová 1709-ben temették el *Vak Bottyán* kuruc generálist, tisztelegtünk sírhelye előtt, hasonlóképpen a generálisnak a templom előtti téren álló szobra előtt is.

Esteledett, mikor Nagyrétre értünk, ahol borkóstolóval zártuk a túrát. Jászkisér felé haladva vidám hangulatban éltettük *Győri Jánost*, lelkes vezetőnket, aki összefoglalta emléktúránk jelentőségét, nemzeti hagyományaink megismerésének, tiszteletben tartásának fontosságát.

Hagymásy Sándor

Örökzöld arborétumok

Az itt következő írásokban két, kevésbé ismert, ám annál érdekesebb arborétumot mutatunk be. Az első cikket abból az alkalomból közöljük, hogy fél évszázada alapította Ambrózy-Migazzi István a Vas megyei Jeli arborétumot. A második írás pedig ugyanennek az Ambrózy Istránnak a szlovákiai Malonyán lévő parkjáról szól. (Szerk.)

A Jeli arborétum

Vas megyében minden év májusában megrendezik a Vas megyei Természet- és Környezetvédelmi Napokat. A május 10—16-ig tartó rendezvények közül kiemelkedett a május 12-i XIX. *Jeli nap*, amikor a Jeli Barátok részére kirándulást és ünnepi találkozót szerveztek. Ennek keretében koszorúkat helyeztek el a Jeli erdőben nyugvó alapító, Ambrózy-Migazzi István sírjára. Ezt követte a Jeli Erdészeti Botanikus Kert kiszolgáló létesítményeinek — út, autóparkoló, esőbeálló, kút, játszótér — ünnepélyes átadása. Az avatóbeszédet dr. Schmidt Ernő, a Nyugat-Magyarországi

Fagazdasági Kombinátnak vezérigazgatója mondta, a létesítményeket pedig Gergely Miklós, a Megyei Tanács V. B. Sárvári Járási Hivatal elnöke vette át. Az ünnepség után került sor az Ambrózy emlékoszlop megkoszorúzása, majd séta következett a Botanikus Kertben.

Az arborétum megteremtése Ambrózy-Migazzi István nevéhez fűződik, aki egyszerű érzékkel ismerte fel, hogy a Vasi Hegyháton található az atlanti, a földközi tengeri és a szárazföldi klíma, amely terület változatos felszíne és talajviszonya következtében kiválóan alkalmas az örökzöldek telepítésére.